

The Development of an Online Gambling Career among Players Addicted to Sports Betting

KALLASOVÁ, K., AIGELOVÁ, E.

Palacký University, Faculty of Arts, Department of Psychology, Olomouc, Czech Republic

Citation | KALLASOVÁ, K., AIGELOVÁ, E. Vývoj online kariéry hazardního hraní u hráčů závislých na sportovním sázení. *Adiktologie prevent. léčeb. praxi.* 2024; 7(2), 88–97; <https://doi.org/10.35198/01-2024-002-002>

Background | Gambling is a risky activity. Pre-match online sports betting has experienced the greatest increase in popularity among all forms of online gambling, with in-play betting following closely behind. There are specific principles and guidelines in responsible gambling aimed at reducing problem gambling effectively. The concept of responsible gambling is new in the Czech Republic.

Objectives | To map and describe the progression of online gambling among individuals with gambling disorders who are addicted to online sports betting and to explore the perception and use of preventive responsible gambling measures from the perspective of these players. **Methods** | The study is based on qualitative research, specifically utilising individual case studies. The research methods include semi-structured interviews, the Problem Gambling Severity

Index (PGSI) questionnaire, and a life curve to track the progression of gambling. Data analysis was conducted using interpretative methods to analyse the findings. The sample comprised ten individuals selected on the basis of a minimum of one year of experience with online sports betting as the criterion for inclusion in the study. They were currently undergoing residential treatment for gambling disorders in a psychiatric hospital. **Results and Conclusions** | Initially, most respondents started with land-based sports betting before moving to online platforms. Two individuals only used a single domestic betting agency. Setting limits within the betting application did not help any respondent. In all instances, interaction occurred between the player and the betting operator's helpline. Primary concerns before treatment included financial problems, declining health, relationship difficulties.

Keywords | Gambling disorder – Risk behaviour – Responsible gambling – Treatment

Submitted | 29 August 2024

Accepted | 23 October 2024

Corresponding author | Kateřina Kallasová, Palacký University, Faculty of Arts, Department of Psychology, Křížkovského 8, Olomouc 77900, Czech Republic

k.kallasova@seznam.cz

Vývoj online kariéry hazardního hraní u hráčů závislých na sportovním sázení

KALLASOVÁ, K., AIGELOVÁ, E.

Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra psychologie, Olomouc

Citace | KALLASOVÁ, K., AIGELOVÁ, E. Vývoj online kariéry hazardního hraní u hráčů závislých na sportovním sázení. *Adiktologie prevent. léčeb. praxi.* 2024; 7(2), 88–97; <https://doi.org/10.35198/01-2024-002-002>

Východiska | Hraní hazardních her je rizikovou aktivitou. Největší nárůst prevalence hraní různých druhů online hazardních her se týká kurzových sázek uzavíraných před utkáním online a poté kurzových sázek uzavíraných v průběhu utkání online. Existují koncepční východiska a doporučení v podobě zodpovědného hraní, jak efektivně redukovat problémové hráčství. Tento koncept je v České republice nový. **Cíle** | Zmapovat a popsat průběh online hazardního hraní u jedinců s poruchou hraní hazardních her závislých na online sportovním sázení a zmapovat vnímání a využívání preventivních opatření zodpovědného hraní z pohledu těchto hráčů. **Metody** | Výzkumný design je kvalitativní, jedná se o případové studie. Jako výzkumné metody byly použity polostrukturované interview, dotazník PGSI, životní křivka. Formou analýzy dat byla interpretativní analýza. Soubor tvořilo 10 hráčů

hazardních her – kteří se minimálně jeden rok věnují online sportovnímu sázení a aktuálně jsou v pobytové léčbě na oddělení v psychiatrické nemocnici (PN).

Výsledky a závěry | Většina respondentů sázela na sport land-based ještě předtím, než se přesunuli do online prostředí. Pouze ve dvou případech jedinci využívali jen jednu tuzemskou sázkovou kancelář. Nastavení limitů v aplikaci žádnému z respondentů dlouhodobě nepomohlo. Ve všech případech probíhala komunikace mezi hráčem a infolinkou provozovatele sázkové hry. Největší problémy před nástupem do léčby působily finanční problémy, zhoršené zdraví a vztahové problémy.

Klíčová slova | Porucha hraní hazardních her – Rizikové chování – Zodpovědné hraní – Léčba

Došlo do redakce | 29. srpna 2024

Přijato k tisku | 23. října 2024

Korespondující autor | Mgr. Kateřina Kallasová, Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra psychologie, Křížkovského 8, Olomouc 779 00

k.kallasova@seznam.cz

1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Na narůstající trend hazardního hraní v online prostředí má vliv nejen covidová pandemie (Chomynová et al., 2023), ale například i rozvoj technologií (Bonnaire, 2011). Dlouhodobě narůstá podíl peněz prohraných online, který ale v roce 2011 nedosahoval ani 5 %. V roce 2019 byl podíl online trhu již třetinový a v letech 2020–2021 došlo v důsledku pandemie covid-19 k jeho výraznému zvýšení na 47,3 %, resp. 55,7 %. V r. 2022 tvořil online trh s hazardními hrami 49,7 % příjmů provozovatelů ze hry (Chomynová et al., 2023). Online hazardní hry představují vyšší riziko rozvoje problémového hraní, jelikož jsou dostupné nepřetržitě, v mobilních aplikacích, nabízejí možnost okamžité hry. Zastřešující motivy k hazardnímu hraní hráčů v online rozhraní jsou pohodlnost, neomezená dostupnost, pohodlí, snadnost, komfort, anonymita, soukromí, absence hluku, kouře a nepříjemných lidí (Ostrovský, 2017), které jedinci neshledávají v reálném prostředí hraní (land-based). Dalším motivem je například mýtus vidiny snadno vydělaných peněz (Cotte & Latour, 2009).

Sportovní kurzové sázky jsou v prostředí online hazardního hraní v posledních letech oproti ostatním hazardním hrám velmi využívané (Mravčík et al., 2020). Sportovní sázení online se na ročním trhu online hazardních her v Evropě podílí z 37 % (Killick & Griffiths, 2019). Rizikovost online sportovního sázení spočívá například ve všudypřítomnosti marketingu, dále potom ve snížené kontrole hráče při online sázení, kdy má možnost sázet na řadu mikroudálostí při samotném zápasu a v neposlední řadě je to absence přestávek na herních aplikacích při online sportovním sázení (Parke & Parke, 2019). Největší riziko představují online kurzové sázky, které jsou uzavírány před utkáním (28 %) (Mravčík et al., 2020). V online prostředí lze vytvořit neomezené množství účtů na různých aplikacích. Majitelé více účtů jsou více zapojeni do hazardních her, hrají více her a častěji mají vyšší míru problémů s hazardními hrami než majitelé jednoho účtu (Gainsbury, 2015).

Nešpor (2012) řadí jisté skupiny jedinců k rizikovějším ve vzniku patologického hráčství. Mezi tyto skupiny lidí patří mladí lidé, muži, osoby vykonávající nebezpečné povolání, nezaměstnaní lidé, lidé s poruchami pozornosti či hyperaktivní jedinci. K včasnému rozpoznání hráčské poruchy slouží řada screeningových dotazníkových nástrojů, jako je například SOGS, Lie/Bet screen, dotazník organizace Gamblers Anonymous či PGSI – Index závažnosti patologického hráčství.

Základním východiskem světové koncepce tzv. (responsible gambling) zodpovědného hraní se stal článek *A science-based framework for responsible gambling: The RENO Model* (Blaszczynski et al., 2004), na který postupně navázaly další články věnující se tématu, např. (Collins et al., 2015; Ladouceur et al., 2016). Filozofií přístupu je zejména předcházet problémovému hraní. Jedná se tedy o preventivní aktivitu a zároveň je nutné poskytovat takové podmínky, aby hráči mohli uskutečnit plně informovanou volbu, s cílem realističtěji vnímat povahu hazardu a cílit na celou

populaci hráčů, nejen na ty problémové. Základním principem je pět hlavních typů efektivních strategií (Williams et al., 2012; Ladouceur et al., 2019):

1. Využívání efektivní komunikace v informování hráčů, v preventivních kampaních a nástrojích a při podpoře a pomoci.
2. Analýza vzorců hráčského chování (algoritmy pro identifikaci behaviorálních charakteristik rizikového, resp. problémového hraní + sebezposuzovací nástroje).
3. Specifické (technické) prvky v online hraní/sázení, které podporují zodpovědné hraní (např. pop-up zprávy).
4. Sebeomezující prvky, tedy nastavení finančních a časových limitů či limitů na počet aktivit.
5. Programy sebevyloučení. Tyto jednotlivé aktivity nemohou být chápány jako izolované procesy. Jedná se o aktivity, které na sebe musí logicky a efektivně navazovat, a tím z dlouhodobého hlediska mohou mít efekt na redukci problémového hráčství.

Tento přístup má i své kritiky, např. Hancock a Smith (2017) glorifikovali, že byl vytvořen standard doporučení, vědecký rámec, ale kritizují, jakým způsobem byl realizován, a že má jen slabé výsledky. Příčinu mj. vidí v tom, že strategie jsou vytvářeny zcela dominantně přímo provozovateli, kteří deklarují seberegulaci, ale přitom jsou ve zjevném střetu zájmů (zisk z provozování vs. ochrana hráče).

V České republice si provozovatelé hazardních her sami řeší aplikaci přístupu zodpovědného hraní ve svých provozech. Neexistuje jednotná metodika, kterou by všichni provozovatelé dodržovali.

Sebeomezující opatření v podobě limitů je v České republice ukotveno v zákoně, např. jde o počet sázek či proher za jisté časové období, dále také počet možných přihlášení, maximální doba přihlášení a v neposlední řadě výše proher (Zákony pro lidi, 2022). V České republice také Ministerstvo financí provozuje Rejstřík vyloučených osob (RVO). Od roku 2020 (Chomynová et al., 2023) slouží jako prostředek k zamezení jedincova přístupu k hazardním hrám. Osoby zapsané v RVO nemohou vstoupit do herního prostoru (herny, kasina) a dále se nemohou přihlásit ke svému uživatelskému účtu u provozovatele hazardní hry. Díky zápisu v RVO je jim znemožněna účast na kurzových sázkách a všech druzích hazardních her provozovaných prostřednictvím internetu u legálních provozovatelů v České republice. RVO se nevztahuje na zahraniční provozovatele, kteří jsou v ČR nelegální. Funkční ochranou proto může být nastavení blokace takových stránek.

Dle Catania & Griffiths (2021) jsou opatření responsible gambling (RG) opravdu užitečná, pokud se dělají správně. Stále však podle nich existují oblasti, které se dají zlepšit, jako je kontrola věku při registraci, více vyhrazeného místa pro propagační sdělení RG při komunikaci s online hráči. Efektivitu samovyloučení zkoumal například Ladouceur et al. (2000), kdy ze zjištění vyplývá, že vyloučení z hraní hazardních her dodrželo 30 % hráčů a abstinovali

po celou dobu vyloučení. Zbylých 70 % hráčů pravidla samovýloučení nějakým způsobem obešlo. Dle Blaszczyński et al. (2014) hazardní hráči, kteří mají sklony k impulzivité, s největší pravděpodobností varovné informace, prostřednictvím například pop-up zpráv, nevyužijí. Catania & Griffiths (2021) poukázali na pozitivní účinek komunikace mezi spotřebitelem a provozovatelem hazardních her. Správná interakce se zákazníky je podle nich faktorem, který ukazuje vliv zodpovědného hraní na hráče.

Nastavení peněžních limitů nebo stanovení pevných časových limitů chápou hráči jako užitečný nástroj, ovšem uvítali by přísnější podmínky, aby závčas pochopili smysl a nutnost užití tohoto ochranného prostředku (Drosatos et al., 2020). Nastavení limitů v aplikaci je prozatím čistě dobrovolnou záležitostí každého hráče a nucené nastavení limitů ze strany provozovatele tak nemá na hráče velký dopad (Auer et al., 2020).

Různé strategie snižování rizik, například informační a osvětové kampaně, informační či poradenská centra na místě, osvětová výuka nebo právě opatření zodpovědného hraní, mají středně nízkou účinnost a naproti tomu omezení dostupnosti a přístupu k hazardním hrám má středně vysokou účinnost (Ladouceur, 2017). Ukazuje se, že opatření ZH má pozitivní vliv především na hráče, kteří prozatím problémovými hráči nejsou (Ivanova, 2019).

2 VÝZKUMNÉ CÍLE

Cíli studie bylo zmapovat a popsat průběh online hazardního hraní u jedinců s poruchou hraní hazardních her, kteří sází online na sportovní sázky, a zmapovat vnímání a využívání prvků zodpovědného hraní z pohledu těchto hráčů. Na základě stanovení cílů byly formulovány následující výzkumné otázky:

1. Jaké jsou motivy hráče k hraní online hazardních her?
2. Jaký má vývoj hráčská kariéra?
3. Jaké důsledky a dopady má online hraní na hráče a jeho okolí?
4. Jaké prvky zodpovědného hraní v online prostředí hráči využívali a jak je vnímali?

2.1 Design a analýza dat

Pro realizaci výzkumu byl použit kvalitativní design. Typ výzkumu je v tomto případě kazuistika či případová studie jedinců zapojených do výzkumu, konkrétně vícepřípadová studie. Výběrovým souborem pro výzkum byli respondenti hospitalizovaní v psychiatrických nemocnicích (dále PN) pro léčbu patologického hráčství závislých na online sportovních sázkách. Celkový soubor čítá 10 respondentů. Analýza interview probíhala prostřednictvím interpretační fenomenologické analýzy (IPA) v programu ATLAS.ti verze 9. Nejprve proběhla analýza jednotlivých případů, během které byla stanovena klíčová témata odpovídající stanoveným cílům výzkumu. Následně proběhla společná

analýza dat, kdy byla společná témata seskupena do jednotlivých okruhů. Doplnující metodou analýzy dat bylo využití životní křivky, na kterou byl zaznamenán průběh hráčské kariéry jedince.

2.2 Metody získávání dat

Na podzim roku 2022 byly kontaktovány jednotlivé PN s prosbou o provedení interview na jejich pracovišti. Sběr dat proběhl mezi březnem a červnem 2023. Délka polostrukturovaného interview trvala vždy do 60 minut. Interview obsahovalo celkem šest okruhů otázek – hraní, pozadí hraní, rodinné pozadí, léčba, psychický stav, zodpovědné hraní. Každé interview s respondentem bylo nahráno. Pomocí audio záznamu byla data fixována. Poté proběhla transkripce dat a následné vyhodnocení. Doplnující metodou byl screeningový dotazník PGSI, který byl respondentovi administrován po provedení interview. Reflektuje vnímání jedince problému s patologickým hraním v posledních 12 měsících. Obsahuje devět položek s výběrem čtyř četností provádění dané aktivity (0 = nikdy – 3 = téměř vždy). Dle získaných bodů lze určit, do jaké kategorie hraní jedinec zapadá (neproblémový hráč, hráč s nízkým rizikem, středně rizikový hráč, problémový hráč). Bodové odpovědi vypovídaly o vnímání závažnosti problému daného respondenta. Poslední metodou byla životní křivka.

2.3 Výzkumný soubor

Volba výzkumného souboru byla dána nepravděpodobnostní metodou výběru, konkrétně potom samovýběrem založeným na dobrovolnosti respondentů a také záměrným výběrem dle zmíněných kritérií. Respondenti s diagnózou patologické hráčství byli v době provádění interview hospitalizovaní na tříměsíční pobytové léčbě. Jednotlivé typy zastoupení dle zařízení jsou následující: PN Jihlava 1 respondent, PN Kroměříž 2 respondenti, PN Opava 7 respondentů. Soubor tvoří pouze muži. Neopomíjíme genderovou vyváženost, ale v našem výzkumu jsme se zaměřovali pouze na muže. Ženy častěji volí ambulantní formu léčby patologického hráčství (ÚZIS, 2023), a tak se v pobytové léčbě setkáváme častěji s muži s diagnózou patologické hráčství. Respondenti splňují následující kritéria: věk nad 18 let a hráčská kariéra sportovního sázení v minulosti v online prostředí po dobu minimálně jednoho roku. S těmito respondenty probíhala polostrukturovaná interview.

Věk, ve kterém muži absolvují pobytovou léčbu nejčastěji, je 30–39 let (ÚZIS, 2023). To koresponduje i s věkovým průměrem v našem výzkumném souboru, kdy věkový průměr je 35,7 let. Věkové minimum je v našem výběrovém souboru 22 let a maximum 56 let. Nejčastější vzdělání u respondentů bylo evidováno středoškolské s maturitou ($n=8$), dále potom vysokoškolské ($n=2$). Období online hráčské kariéry u respondentů bylo dlouhé od 4 do 9 let. Nejčastěji byli respondenti v době provádění interview na

Respondent	Pohlaví	Věk (roky)	Nejvyšší dosažené vzdělání	Povolání	Léčba	Užívání jiné návykové látky	Duální diagnóza	Období online hráčské kariéry
č. 1	M	52	VŠ (Ing.)	projektant	poprvé Jihlava	není	deprese	8 let
č. 2	M	30	SŠ s maturitou	programátor	podruhé Opava	není	není	8 let
č. 3	M	22	SŠ s maturitou	výpomoc v rodinné firmě	potřetí Opava	není	není	4 roky
č. 4	M	31	SŠ s maturitou	tiskař, grafik	poprvé Opava	kokain	není	9 let
č. 5	M	43	SŠ s maturitou	dělník	pošesté* Opava	závislost na alkoholu	není	9 let
č. 6	M	36	VŠ (Bc.)	obchodní ředitel	poprvé Opava	není	není	7 let
č. 7	M	23	SŠ s maturitou	OSVČ	poprvé Kroměříž	není	není	8 let
č. 8	M	32	SŠ s maturitou	dělník	poprvé Kroměříž	není	není	9 let
č. 9	M	31	SŠ s maturitou	brigádník	pošesté Opava	není	ADHD	8 let
č. 10	M	56	SŠ s maturitou	kontrolor v elektrárně	poprvé Opava	není	není	4 roky

Tabulka 1 | Popis výzkumného souboru

Legenda: M=muž; SŠ= střední škola; VŠ= vysoká škola

*pobytová léčba také se závislostí na alkoholu

léčbě s patologickým hraním poprvé (n=7), dále potom podruhé (n=1), potřetí (n=1) a pošesté (n=1). (Tabulka 1.)

2.4 Etické aspekty výzkumu

Etika výzkumu

Všichni zúčastnění byli informováni o účelu, cíli a průběhu probíhajícího výzkumu, o jeho realizátorech, o svých právech a anonymitě zpracovávaných dat v souladu s etickými principy psychologického výzkumu (EFPA, Board of Ethics, 2015). Svou účast potvrdili v rámci informovaného souhlasu. Měli možnost kdykoliv z výzkumu odstoupit, to nikdo z respondentů nevyužil.

3 VÝSLEDKY

3.1 Vývoj online kariéry hazardního hraní

Mezi motivy respondenta k online sportovním sázkám řadíme volný čas, vidinu snadno vydělaných peněz, potřebu doplnění adrenalinu a dopaminu, rodinné vzorce, sportovní založení respondenta. „Vyplňovali jsme volný čas o hodinách, když byla nuda, bylo to ovlivněné mistrovstvím světa v hokeji a my jsme na to dělali analýzy“ (respondent č. 3). V preferenci sportovního sázení před jinými druhy hazardních her hrála roli přítomnost podobně založených

přátel, se kterými trávili například čas po tréninku, kde společně sázeli. „Když jsem hrál v Praze vrcholově fotbal, tak první zkušenost v 15–16 letech, když jsme si šli po tréninku s klukama vsadit třeba za 20,-. Šli jsme kolem sázkovky na náměstí, tak jsme si tam vsadili“ (respondent č. 6).

Několik respondentů uvádí, že sázeli na sport v trafice ještě předtím, než se přesunuli do online prostředí (n=8). Tyto sázky probíhaly s otcem či s přáteli. Některým respondentům nebylo v době sázení 18 let (n=6), a tak v případě návštěvy trafiky s kamarády za ně podával tiket náhodný zákazník trafiky. Menšina respondentů začala s online sportovními sázkami rovnou v online prostředí a nikdy předtím neměli s jiným typem hazardu land-based žádnou zkušenost (n=2). V průměru se dle získaných dat přesunuli respondenti do online prostředí po 9,3 letech. Toto číslo je dáno také výpověďmi starších respondentů, protože v době, kdy začali sázet, online možnost sázení ještě nebyla, a tak se na online platformu přesunuli například až po deseti a více letech.

Do online prostředí se respondenti přesouvali po 18. roce věku kromě jednoho případu. Dělo se tak buď bezprostředně od dovršení 18 roků respondentů, tedy na střední škole (n=3), anebo bezprostředně po ukončení střední školy (n=4). Vliv hrál také pravidelný výdělek peněz díky nástupu do zaměstnání. Někteří si účet na online platformě založili v mladé nebo starší dospělosti (n=3). Ve všech deseti případech se respondenti po založení online účtu již nevraceli k sportovním sázkám v trafice.

Obrázek 1 | Společná životní křivka vývoje online sportovního sázení; průměrné roky respondentů v hlavních vývojových obdobích

S průběhem sportovního sázení se pojí také sledování zápasů, díky kterým mohli hráči provádět live sázky, a také uváděli, že tento druh sportovního sázení byl nejvíce časově nákladný. Sledování zápasů se tak dělo při řízení auta, při hlídání dětí, v zaměstnání. „Nestačilo mi vidět ten výsledek, ale musel jsem na to koukat. I když jsem třeba malýho měl hlídat, jen ležel, tak jsem mu tam dal hračky a já jsem seděl nad ním na křesle a koukal jsem na live sport“ (respondent č. 7). Sportovní sázky byly u respondentů prováděny z větší části na mobilních aplikacích, částečně u některých na počítačích. Na online sportovních sázkách strávili respondenti každý den. Mobilní aplikace byly využívány některými respondenty 6–8 hodin denně, jiní zmiňovali, že na mobilu trávili většinu dne. Frekvence času stráveného v aplikaci se také řídila tím, zda jedinec sledoval zápas, či ne. Respondenti měli mobilní telefon stále při ruce, a tak bylo pro ně velmi jednoduché ho mít vždy a všude, právě proto strávili při sázení tolik času, který by při sázení na pobočkách údajně nestrávili. Celková výše vsazených peněz do online sportovních sázek se mezi respondenty pohybuje od půl milionu korun až do třiceti milionů korun.

Pouze ve dvou případech jedinec využíval jen jednu tužemskou sázkovou kancelář, ostatní respondenti přecházeli postupně mezi více aplikacemi z důvodu postupného vypsání různých (výhodnějších) kurzů mezi provozovateli. Jeden z respondentů přecházel mezi aplikacemi z toho důvodu, že si nastavil limity u jedné aplikace, ale poté mu již nestačily, a tak se přesunul k další. „Měl jsem účet jen u Tip-sportu, tam jsem si to nastavil, no a samozřejmě jak jsem to vyčerpával, tak jsem si šel vsadit k jiné sázkovce“ (respondent č. 2). Čtyři z deseti respondentů zmiňovali aktivitu také na sázkových aplikacích zahraničních provozovatelů. Dva z nich užívali rozhraní zahraničních sázkových kanceláří aktivně dlouhodobě a další dva jej využili v minulosti pouze na přechodnou dobu. Důvodem k používání bylo to, že mají lepší uživatelské rozhraní.

Užívání ostatních hazardních her bylo u respondentů v pozadí, anebo si nevyskytovalo vůbec. Od první zkušenosti online sportovních sázek trvalo respondentům v průměru 2,4 let, než se začali zadlužovat. Průměrný věk, kdy se respondenti začali zadlužovat, byl 29,8 let. Nebankovní půjčky využili ti, kteří již neměli nárok na další půjčku v bance, anebo neměli zatím pracovní zkušenost, a tak jim banka peníze nemohla poskytnout. Zároveň se jednalo o respondenty, kteří se báli přiznat problémy rodině či blízkým, a tak si od nich nechťeli půjčovat. Ti, kteří si půjčovali peníze od rodiny, si vymýšleli různé zástupné důvody, proč peníze potřebují, a ve všech případech za ně rodina

také dluhy zaplatila. Dluhy byly spojené také s pácháním trestných činů – krádeží v případě třech respondentů za účelem splacení dlužné částky. Krádeže byly prováděny nejčastěji přes internet a okradení byli cizí lidé anebo rodina hráče. Ve všech těchto případech respondenti nastoupili po spáchání trestného činu na pobytovou léčbu.

Věkový průměr, kdy respondenti nastoupili na první léčbu, je 34,3 let. Největší problémy před nástupem do léčby působily finanční problémy (n=10), zhoršené duševní a fyzické zdraví (n=10) a vztahové problémy (n=4). (Obrázek 1.)

Každý z respondentů skóroval v dotazníku PGSI nad 8 bodů. Výsledek dokládá, že se jedná o patologické hráče v debaklové fázi hráčství. Nejmenší bodový zisk respondentů je 9 bodů a nejvyšší bodový zisk je 25 bodů. Průměr PGSI skóre celého souboru je 16,8. (Tabulka 2.)

Respondent	PGSI
č. 1	15 b.
č. 2	19 b.
č. 3	24 b.
č. 4	11 b.
č. 5	14 b.
č. 6	19 b.
č. 7	15 b.
č. 8	9 b.
č. 9	25 b.
č. 10	17 b.

Tabulka 2 | Vyhodnocení dotazníku PGSI

3.2 Důsledky a dopady online hraní na hráče a jeho okolí

Mezi důsledky online sportovního sázení řadíme psychické a existenční problémy, ztrátu důvěry blízkých, nástup na léčbu. Velmi výrazně se u respondentů objevoval strach z přiznání okolí. Utajování problému a vymýšlení si zástupných důvodů pro nedostatek financí zažívali všichni respondenti. „Ono to je v souvislosti s tím stresem a s tou spirálou a takovou tou beznadějí a vírou toho, že to člověk vyhraje zpátky“ (respondent č. 7).

Protože respondenti nechodili sázet na pobočku, hrála při online sázení roli absence jakéhokoliv styku s okolím,

a tak tedy ani rodina či blízcí respondenta o pravidelném sázení nevěděli. Ve dvou případech odhalení problémů znamenalo rozchod s partnerkou a s tím spojenou ztrátu bydlení, dále potom časté hádky z důvodu velkých dluhů, kterým rodiny či partnerky nerozuměly. Narušená důvěra ze strany rodiny se projevila především ve dvou případech z důvodu zpronevěry financí v rodině. Sourozenecké vztahy byly narušené z těch důvodů, že rodič za respondenta dluh zaplatil a sourozenec mu poté vyčítal zadlužení rodičů. „Ty vztahy jsou narušené ty 4 roky zpátky, když jsem šel do insolvence, tak to začlo, táta to za mě vyplatil, brácha byl proti tomu“ (respondent č. 2)

Pro respondenty bylo velmi jednoduché online sázení zatajovat, protože mobilní telefon měli stále u sebe. Za strachem z přiznání stál stud za vzniklé problémy. Stud byl dále doprovázen depresi, úzkostmi, strachem, nedostatkem spánku, vynecháním zájmových aktivit, suicidálními myšlenkami ve třech případech a suicidálním pokusem v jednom případě. Po přiznání problému rodině a blízkým vznikalo narušení důvěry z jejich strany, protože problém tak dlouho skrývali. Existenční problémy vznikaly z důvodu ztráty zaměstnání, a tedy i pravidelného výdělku, zadlužení nebo přechodu do insolvence ve třech případech. „Když jsem zpronevěřil majetek zaměstnavatele, což jsem potom hnedka ohlásil, takže došlo k rozvázání pracovního poměru“ (respondent č. 2).

Jako další dopad hazardního online hraní patřil nástup na léčbu, který byl u tří respondentů opakovaný. Léčbu nejprve odmítalo devět respondentů. K léčbě se tak dostavili na popud jejich rodiny, která si to přála. „V roce 2018 jsem měl další léčbu. Tam jsem byl 17 dní, podepsal jsem revers, začal jsem zas hrát“ (respondent č. 3).

U jednoho to byla třetí léčba, kterou podstoupil (první z nich ukončil kvůli porušení pravidel předčasně), u druhého respondenta byla druhá (při první léčbě se rozhodl odejít domů po 14 dnech) a třetí respondent byl na léčbě již po šesté. Jiné formy pomoci před nástupem na léčbu vyzkoušeli čtyři respondenti. Jednalo se o pomoc psychologa, psychiatra či neziskové organizace.

3.3 Využívání prvků zodpovědného hraní

Zmiňované výhody online formy hazardních her

Výhody, které respondenti shledávají v online prostoru sázení, jsou tyto: absence kontaktu s druhou osobou při sázení, absence studu, okamžitá a snadná dostupnost v herní aplikaci. „V tom online je to rychlejší, emočně blíží, protože jsou tam live sázky, reaguje se daleko rychleji a člověk se ke všemu dostane. V té kamenné prodejně musím sledovat tabule, vypsat si to, nachystat si tiket. Je to takový pracnější“ (respondent č. 7).

Mezi další výhody online sázení dle respondentů patří menší představa o vsazených penězích na internetu, anonymita, jednoduchost, několik možností hazardních her na jednom místě (aplikaci), větší množství vypsaných kurzů,

možnost live sázek, rychlost, pohodlnost, absence studu, více možností k výhodnému sázení, nevědomost ostatních. „Výhoda je jednoznačně to, že o tom nikdo neví. V podstatě to mám v kapse“ (respondent č. 4). Oproti tomu sázení v kamenných pobočkách znamená pro respondenta déle strávený čas sázením, nemožnost sázet na tolik množství kurzů. Velmi výrazně se ukázalo, že stud, který by hráči zažívali v trafice při častém sázení, je v intenzitě sázení ovlivňoval. „Člověk nemusel jít na tu pobočku, nemusel být v kontaktu s člověkem za tou přepážkou, takže když jsem tam ráno, v poledne a večer vsadil, styděl bych se jít třikrát na tu pobočku“ (respondent č. 2).

Nastavení limitů

Respondenti byli dotazováni na využívání různých druhů limitů, které si nastavuje každý hráč, a aplikace je nabízí po registraci. Možnost nastavit si limity na nekonečno využilo několik respondentů hned od začátku používání aplikace (n=8). Celkový počet respondentů, kteří někdy limity na online sportovní sázení využili, jsou dva. Když jeden z těchto po nastavení limitů možnosti dočerpал, zařídil si účet u jiné sázkové kanceláře, a tak přecházel mezi různými, než šlo limit nastavit zpět na nekonečno u první aplikace. Druhý z nich dodržoval limity až do té chvíle, než začal být na vrcholu své hráčské kariéry, tedy poslední měsíce před léčbou si limity zrušil anebo přecházel mezi různými sázkovými kancelářemi. Tento využil všechny možné limity kromě počtu přihlášení a limity si postupně zvyšoval, když měl pocit, že se mu daří. Postupoval tak na doporučení svého přítele. Nastavení limitů nepovažují respondenti u online sportovního sázení za užitečné (n=6), protože si je kdykoliv mohou zrušit anebo si nastavili svůj limit sami bez využití aplikace (n=2). Jednalo se o maximální vklad během týdne nebo měsíce. Respondenti by uvítali větší přísnost ze strany provozovatele v nastavování si limitů.

Informace o zodpovědném hraní

Informace o zodpovědném hraní v aplikaci registrovalo šest respondentů. Pouze jeden z nich odkaz rozklikl (jednalo se o zahraniční sázkovou kancelář), ale žádný dopad to na něj nemělo. I když respondenti vědí, že něco takového se v herní aplikaci vyskytovalo, spíše je to obtěžovalo, a tak upozornění ignorovali. Referují také o nejasné viditelnosti odkazu a o malé motivaci jej rozkliknout. Příznávají také, že filozofie přístupu příliš nerozumí.

Komunikace s infolinkou provozovatele

Ve všech případech probíhala komunikace mezi hráčem a infolinkou provozovatele sázkové hry. Tato komunikace však zastávala funkci lákadla prostřednictvím bonusů v podobě zaslání vstupenek na sportovní utkání do VIP zón, zaslání velkých částek pro pozdější sázení dopředu na účet, lákání na zaslání bonusu v době zrušení účtu. Všichni respondenti dostávali od sázkové kanceláře pravidelné bonusy (odměny za vklad). Devět z nich tyto bonusy využívalo. Bonusy byly zaslány respondentům e-mailem či sms a jejich intenzita i výše se lišily podle toho, jak mnoho byli v sázení úspěšní. Pouze v jednom případě byl re-

spondent upozorněn sázkovou kanceláří na rizika dlouhodobého hazardního hraní, a dokud nepředložil svůj výpis z účtu, který dokládá přísun pravidelného výdělku, měl zakázáno sázet.

Programy sebevyloučení

Celkově nejpozitivněji ze všech opatření bylo respondenty vnímáno zapsání do RVO. I přesto, že někteří hráči uváděli, že lze toto pravidlo obejít, vnímají jej jako dobrý krok k zamezení pravidelného sázení. Limity vnímají respondenti pozitivně spíše u technických her.

V RVO se nyní nacházejí všichni respondenti. Stalo se tak automaticky kvůli vzniklé insolvenční (n=2), dobrovolně před nástupem na léčbu (n=2) anebo povinně při nástupu na léčbu (n=6). Pravidla RVO obešli respondenti tak (n=4), že sázeli na účet svého kamaráda, u zahraničních sázkových kanceláří nebo přes kryptoměnové sázkové kanceláře. Průměrný věk, kdy se respondenti do RVO zapsali, je 35 let.

4 DISKUZE

Motivy hráče k online sportovním sázkám jsou následující: volný čas, vidina snadno vydělaných peněz, potřeba doplnění adrenalinu a dopaminu, rodinné vzorce, sportovní založení respondenta. Zjištění vidiny snadného příjmu, které následovalo u respondentů po první velké výhře, je v souladu se zjištěními Cotte & Latour (2009), že za spotřebou nejen online hazardních her stojí mimo jiné mýtus vidiny snadno vydělaných peněz. Volný čas dáváme do souvislosti s absencí smysluplné náplně času, kterou respondenti pociťovali. Poruchy kontroly impulzů bývají spojovány s deficitem v dopaminergních drahách odměny (Blaszczynski & Nower, 2002). Dle Seal et al. (2022) nesou sportovní sázkaři jistá specifika oproti ostatním hráčům hazardních her a velmi často je tato skupina hráčů spojena se sportovním fanouškovstvím.

Osm respondentů využívalo více sázkových kanceláří. Majitelé více účtů jsou dle Gainsbury (2015) více zapojeni do hazardních her, hrají více her a mají vyšší míru problémů s hazardními hrami než majitelé jednoho účtu.

Ve třech případech se respondenti dopustili krádeže za účelem splacení dlužné částky. Krádeže byly prováděny nejčastěji přes internet a okradení byli cizí lidé anebo rodina hráče. Ve všech těchto případech respondenti nastoupili po spáchání trestného činu na pobytovou léčbu. Trestné činnosti se v léčbě v roce 2021 dopustilo 61 % hráčů (Chomynová et al., 2023).

Hráčům by dle Drosatos et al. (2020) spíše vyhovovalo, kdyby časové limity stanovovala platforma, kterou užívají. To se v našem výzkumu potvrzuje. Většina respondentů neviděla motivaci v nastavování si limitů při sázkách. Je otázkou, zda respondenti vůbec chápali filozofii zodpovědného hraní. Dále se hráči domnívají, že tato platforma by také měla poskytnout návod ke srozumitelnému stanovení peněžních li-

mitů formou například vypočítání disponibilního příjmu na základě povolání a příjmové skupiny (Drosatos et al., 2020). Také to by naši respondenti ocenili. Oproti předchozím výzkumům studie došlo k nárůstu využití většiny forem omezení hazardního hraní s výjimkou počtu přihlášení k uživatelskému účtu za kalendářní měsíc a době přihlášení k účtu během jednoho dne (Chomynová et al., 2023). Omezení počtu přihlášení nevyužil žádný z našich respondentů.

Komunikace mezi infolinkou a uživatelem zastávala pouze funkci lákadla prostřednictvím bonusů v podobě zaslání vstupenek na zápasy, zaslání velkých částek pro pozdější sázení. Pouze jeden respondent měl na okamžik zakázáno sázet u jedné sázkové kanceláře, dokud nepředložil výpis z účtu, kde doložil zaslání pravidelné výplaty. Jakmile sázková kancelář zkontrolovala příjem hráče, opět mohl hrát. Na problematiku lákadel k navrácení se do hry upozorňuje například Yani de Soriano et al. (2012) nebo Cemiloglu et al. (2020), kdy podle nich společnosti provozující hazardní hry online musí být zodpovědné za škody související s jejich činnostmi. Autoři navrhuje, aby byla plně uplatňována politika sociální odpovědnosti podniků (CSR).

Dle Ladouceur et al. (2000) samovyhloučení z hraní hazardních her dodrželo 30 % hráčů a abstinovali po celou dobu vyloučení. Zbýlých 70 % hráčů pravidla samovyhloučení nějakým způsobem obešli. Také v našem výzkumu se ukázalo, že ti respondenti, kteří se zapsali do RVO již před nástupem do léčby, si našli jinou cestu k sázení – přes kryptoměnové nebo zahraniční sázkové kanceláře, přes účet svého kamaráda. Nicméně i přesto má RVO nesporné výhody pro motivované hráče k abstinenci a dokáže v prevenci relapsu velmi pomoci. Nicméně není samospásné, a pokud hráč chce RVO obejít, tak si cesty najde.

V rámci studie nebyla ambice hodnotit nabízené prvky zodpovědného hraní od provozovatelů, ale popsat pohled a zkušenost hospitalizovaných léčených hráčů s využitím prvků zodpovědného hraní během jejich hráčské kariéry. Limitem tohoto pohledu je popis zkušenosti z hlediska problémových hráčů, kteří momentálně jsou hospitalizováni. Hloubku problémů u respondentů nám potvrdil dotazník PGSI, kde všichni respondenti skórovali velmi vysoko. Dále svou zkušenost popisují retrospektivně. Výsledky z praxe i ze zahraničních článků popisují to, že u problémových hráčů je jedinou cestou sebevyloučení a ostatní prvky zodpovědného hraní (jako je nastavování limitů apod.) již nejsou účinné. Důležité je tedy nyní pro respondenty zachovat plnou abstinenci od hazardních her. Provozovatelé hazardních her využívají vlastní systémy automatického vyhodnocování rizikového hráčského chování a snaží se na to upozorňovat zákazníky, snaží se je i odkazovat na odbornou pomoc a spolupracují např. se Společností Podané ruce, o. p. s., nebo s organizací Prevent 99, z. ú.

5 ZÁVĚRY

Hraní hazardních her i online sázení na sport je rizikovou aktivitou a způsobuje závažné celospolečenské problémy.

V průměru naši respondenti vyzkoušeli první sázky online ve 27,4 letech a pravidelně začali sázet ve 28,2 letech. Poté následovaly první půjčky v průměru ve 29,8 letech a ve 30,4 první vztahové problémy. Mezi důsledky online sportovního sázení řadíme psychické a existenční problémy, ztrátu důvěry blízkých, nástup na léčbu. Velmi výrazně se u respondentů objevoval strach z přiznání okolí. Utajování problému a vymýšlení si zástupných důvodů pro nedostatek financí zažívali všichni respondenti. Prvky zodpovědného hraní dle zahraničních studií jsou efektivním přístupem, pokud se provozují a aplikují správně. Dle zahraničních výzkumů často nedochází k dodržení základního východiska přístupu. Je žádoucí, aby každý hráč rozuměl reálné pravděpodobnosti výher, a že se při intenzivním hraní hazardních her dostane do mínusové finanční bilance.

Role autorů | Kateřina Kallasová sbírala a vyhodnocovala data, sepsala prvotní podobu rukopisu. Eva Aigelová byla vedoucí diplomové práce (Kallasová, 2024), ze které rukopis vznikl. Revidovala a upravovala rukopis. Obě autorky schválily konečnou podobu článku.

Konflikt zájmů | Bez konfliktu zájmů.

LITERATURA / REFERENCES

- AUER, Michael; HOPFGARTNER, Niklas; GRIFFITHS, Mark D. The effects of voluntary deposit limit-setting on long-term online gambling expenditure. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 2020, **23**(2): 113–118. Dostupné z: <https://www.liebertpub.com/doi/full/10.1089/cyber.2019.0202>.
- BONNAIRE, Celine. [Internet gambling: what are the risks?]. *L'encephale*, 2012 Feb, **38**(1):42–49. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.encep.2011.01.014>.
- BLASZCZYNSKI, Alex; LADOUCEUR, Robert; SHAFFER, Howard J. A science-based framework for responsible gambling: The Reno Model. *Journal of gambling studies / co-sponsored by the National Council on Problem Gambling and Institute for the Study of Gambling and Commercial Gaming*, 2004, **20**, 301–317. Dostupné z: <https://doi.org/10.1023/B:JOGS.0000040281.49444.e2>.
- BLASZCZYNSKI, Alex, et al. Operator-based approaches to harm minimisation in gambling: summary, review and future directions. 2014. Dostupné z: <https://eprints.lincoln.ac.uk/id/eprint/16411/1/obhm%20report%20final%20version.pdf>.
- DROSATOS, George, et al. Gambling data and modalities of interaction for responsible online gambling: A qualitative study. *Journal of Gambling Issues*, 2020, **44**. Spring: 139–169. Dostupné z: <https://jgi.camh.net/index.php/jgi/index>.
- CATANIA, Maris; GRIFFITHS, Mark D. Analyzing consumer protection for gamblers across different online gambling operators: A replication study. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 2023, **21**(3): 1882–1897. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s11469-021-00695-9>.
- COLLINS, Peter; BLASZCZYNSKI, Alex; LADOUCEUR, Robert; SHAFFER, Howard J.; FONG, Davis; VENISSE, Jean-Luc. Responsible gambling: Conceptual considerations. *Gaming Law Review and Economics*, 2015, **19**, 594–599. Dostupné z: <https://doi.org/10.1089/glre.2015.1985>.
- COTTE, June a LATOUR, Kethryn. Blackjack in the Kitchen: Understanding Online versus Casino Gambling. *Journal of Consumer Research*, 2009, Volume 35, Issue 5, Pages 742–758. Dostupné z: <https://doi.org/10.1086/592945>.
- ČESKO. Zákon č. 186 ze dne 15. 6. 2016, o hazardních hrách. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010–2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-186>. [cit. 2023-06-20].
- GAINSBURY, Sally. Online gambling addiction: the relationship between internet gambling and disordered gambling. *Current addiction reports*, 2015, **2**: 185–193. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40429-015-0057-8>.
- HANCOCK Linda a SMITH Garry. Critiquing the Reno Model I-IV International Influence on Regulators and Governments (2004–2015). The Distorted reality of “Responsible Gambling”. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 2017, **15**(6), 1151–1176. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s11469-017-9746-y>.
- CHOMYNOVÁ, Pavla, DVOŘÁKOVÁ, Zuzana, GROHMANNOVÁ, Kateřina, ORLÍKOVÁ, Barbora, ČERNÍKOVÁ, Tereza, FRANKOVÁ, Eva a PETROŠ, Ondřej. *Zpráva o hazardním hraní v České republice 2023*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2023.
- IVANOVA, Ekaterina., RAFI, Jonas, LINDER Philip, & CARLBRING, Per. Experiences of responsible gambling tools among non-problem gamblers: A survey of active customers of an online gambling platform. *Addictive Behaviors Reports*, 2019, **9**: 100–161. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.abrep.2019.100161>.
- KALLASOVÁ, Kateřina. *Vývoj online kariéry hazardního hraní u jedinců s hráčskou poruchou závislých na sportovním sázení*. Diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého, 2024.
- KILLICK, Elizabeth a GRIFFITHS, Mark. Why Do Individuals Engage in In-Play Sports Betting? A Qualitative Interview Study. *Journal Gambl. Stud.*, 2021, **37**: 221–240. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10899-020-09968-9>.
- LADOUCEUR, Robert; BLASZCZYNSKI, Alex; SHAFFER, Howard, J.; FONG, Davis. Extending the Reno Model: Responsible gambling evaluation guidelines for gambling operators, public policymakers, and regulators. *Gaming Law Review & Economics*, 2016, **20**(7): 580–586. Dostupné z: <https://doi.org/10.1089/glre.2016.2074>.
- LADOUCEUR, Robert, SHAFFER, Paige, BLASZCZYNSKI, Alex., & SHAFFER, Howard. J. Responsible gambling: A synthesis of the empirical evidence. *Addiction Research & Theory*, 2017, **25**(3): 225–235. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/16066359.2016.1245294>.
- LADOUCEUR, Robert., JACQUES, Christian, GIROUX, Isabelle, FERLAND, Francine & LEBLOND, Jean. ‘Analysis of a casino’s self[1]exclusion program’, *Journal of Gambling Studies*, 2000, **20**, pp. 30. Dostupné z: <https://doi.org/10.1023/A:1009488308348>.
- LADOUCEUR, Robert. Gambling: the hidden addiction. *Can. J. Psychiatry*, 2004, **49**, 501–503. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/070674370404900801>.
- LIVINGSTONE, Charles; RINTOUL, Angela. Moving on from responsible gambling: a new discourse is needed to prevent and minimise harm from gambling. *Public Health*, 2020, **184**: 107–112. Dostupné z: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.12150.96327>.
- LIVINGSTONE, Charles; RINTOUL, Angela; de LACY-VAWDON, Cassi; BORLAND, Ron; DIETZE, Paul; JENKINSON, Rebecca; LIVINGSTONE, Michael; ROOM, Robin; SMITH, Ben; STOOVE, Mark; WINTER, Rebecca; HILL, Penny. *Identifying effective policy interventions to prevent gambling-related harm*, 2019. Dostupné z: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.12150.96327>.
- MRAVČÍK, Viktor, CHOMYNOVÁ, Pavla, GROHMANNOVÁ, Kateřina a ROUS, Zdeněk. Hazardní hry a jejich rizikovost z hlediska rozvoje problémového hráčství. *Časopis lékařů českých*. 2020, roč. 5, **159**: 196–202. Dostupné z: <https://www.prolekare.cz/casopisy/casopis-lekaru-ceskych/2020-5-7/hazardni-hry-a-jejich-rizikovost-z-hlediska-rozvoje-problemoveho-hracstvi-124031>.
- NEŠPOR, Karel. *Už jsem prohrál dost*. Praha: Sportpropag, 2006. ISBN: 80-260-3880-0.
- OSTROVSKÝ, Ondřej. Offline vs. online hráči: Systematická přehledová studie srovnávající uvedené formy hazardního hraní. *Adiktologie*, 2017, **17**(1), 8–20.
- PARKE, Adrian a PARKE, Jonathan. Transformation of sports betting into a rapid and continuous gambling activity: A grounded theoretical investigation of problem sports betting in online settings. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 2019, **17**(6): 1340–1359. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s11469-018-0049-8>.
- WILLIAMS, Robert; WEST, Beverly; SIMPSON, Robert. *Prevention of problem gambling: A comprehensive review of the evidence and identified best practices* [Technical Report]. Ontario Problem Gambling Research Centre and the Ontario Ministry of Health and Long Term Care, 2012. Dostupné z: <https://opus.uleth.ca/handle/10133/3121>.